НАВІНЫ

Выданьне Арганізацыйнага камітэту.

6'1989

БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ ЗА ПЕРАБУДОВУ «АДРАДЖЭНЬНЕ»

УПЭЎНЕНАСЬЦЬ У БУДУЧЫНІ

Зянон Пазьняк

Прайшло паўгады з таго часу, як 19 кастрычніка 1988 года быў утвораны Арганізацыйны камітэт /часовы ініцыятыўны цэнтр/ Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне". Прайшло доўгіх паўгады ў надзвычай цяжкіх умовах працы. Толькі 19 лютага мы змаглі нарэшце сабрацца разам з саракатысячнай грамадой на мітынгу ў Менску, дзе побач з афіцыйнымі дзяржаўнымі лунала ў паветры бела-чырвона-белыя сьцягі — нацыянальныя сімвалы нашай слаўнай і пакутнай гістор . Мы ўсе перажылі момант ўзаемаразуменьня і адзінства, момант агульнага лёсу. І гэтае адчуваньне спарадзіла ў душах радасьць і аптымізм, надзею на лепшую долю.

Аргкамітэт БНФ — гэта самастойнае грамадскае ўтварэньне, незалежнае ад якой бы там ні было грамадскай ці афіцыйнай структуры. Установы, арганізацыі, прадпрыемствы, творчыя саюзы, асобныя грамадзяне падтрымліваюць Народны Фронт маральна, удзелам у яго акцыях і праграмах праз утвораныя групы падтрымкі і шляхам дабраахвотных ахвяраваньняў.

Аргкамітэт складаецца з 34 чалавек і мае дэмакратычную структуру кіраваньня, якая ўключае каардынацыйнае /кіраўнічае/ бюро, кантрольна-рэвізійную камісію, што правярае выкананьне рашэньняў Аргкамітэту, і рабочы сакратарыят. Зь ліку сяброў /членаў/ Аргкамітэту ўтвораны розныя камісіі /падрыхтоўкі праграмных дакументаў, рэдакцыйна-выдавецкая і інш./, якія вядуць працу з групамі экспертаў, сьпецыялістаў і г. д. Кіраўнік /старшыня/ Аргкамітэту не абіраецца і пасада яго адсутнічае. Калектыўная кіраўнічая структура ў наяўных грамадскіх умовах больш стабільная і менш датклівая да ціску бюракратыі /што пацьвердзіла і практыка/.

Галоўная задача Аргкамітэту БНФ — арганізаваць масавы дэмакратычны грамадскі рух дзеля ажыцьцяўленьня ідэяў сацыялістычнага абнаўленьня, стварыць праект Праграмы гэтага руху, яго Статут, падрыхтаваць і правесьці Устаноўчы зьезд Беларускага Народнага Фронту. Дзеля гэтага БНФ заклікае арганізоўваць паўсюдна на прадпрыемствах, ва ўстановах, вучэльнях, калгасах, па месцах жыхарства і г. д. групы падтрымкі Народнага Фронту. На сёньняшні дзень па Беларусі створана каля 400 такіх групаў. Большасьць зь іх існуе ў Менску. У руху БНФ ужо ўдзельнічаюць тысячы чалавек. У Менску групы аб'яднаныя па раёнах. У кожным раёне створана Рада ўпаўнаважаных групаў падтрымкі, якая каардынуе працу ў межах раёну.

Ужо напісаны праект Праграмы руху БНФ. У пачатку лютага эканамічны разьдзел праекту Праграмы абмяркоўваўся ў Інстытуце эканомікі Акадэміі навук БССР. Адзначаны яго спрэчныя, на думку некаторых навукоўцаў, палажэньні, слабыя і моцныя аспекты, канстатавана безумоўная карысьць у плане пастаноўкі задачаў і шляхоў іх вырашэньня.

У красавіку шырокае абмеркаваньне матэрыялаў да праекту Праграмы, якія былі надрукаваныя ў "Навінах", распачынаецца ў групах падтрымкі і ў зацікаўленых арганізацыях. Адначасна з абмеркаваньнем дакументаў праводзіцца падрыхтоўка да Устаноўчага Сойму /зьезду/ БНФ. Задача Устаноўчага Сойму — арганізацыйна аформіць рух Беларускага Народнага Фронту, зацьвердзіць праграмныя дакументы, прыняць статутныя палажэньні.

Вельмі важна ўсьвядоміць, што Беларускі Народны Фронт — гэта ня партыя, не закрытая арганізацыя, а дэмакратычны рух, які імкнецца аб'яднаць у сабе ўсе сілы, плыні, таварыствы, людзей рознай сацыяльнай прыналежнасьці, веравызнаньня і нацыянальнасьці, што падтрымліваюць і здольныя практычна ажыцьцяўляць палітычныя прынцыпы гэтага руху. Задача Фронту — палітычна кансалідаваць усё насельніцтва Беларусі на стварэньне сапраўды дэмакратычнай суверэннай Рэспублікі, дзе забясьпечаны правы і паважаюцца інтарэсы кар(э)ннага народу і ўсіх нацыянальных меншасьцяў і групаў, дзе прыярытэтам карыстаецца чалавек працы, творчасьці і справы; дзе кіраўніцтва рэальна абіраецца народам, а не існуе само па сабе.

Беларускі Народны Фронт такім чынам зьяўляецца рухам за перабудову і дэмакратызацыю грамадства і фронтам /сьцяной/ змаганьня з бюракратызмам, сталіншчынай, каманднa-адміністрацыйнай сістэмай, таталітарызмам і рэтраградствам. БНФ ставіць задачу адраджэньня беларускай нацыі на дэмакратычнай аснове, гэта значыць на такім грунце, які забясьпечыць гістарычнае існаваньне і культурнае разьвіцьцё беларускага народа на яго гістарычнай тэрыторыі і гарантуе права свабоднай жыцьцядзейнасьці культураў усім нацыянальным меншасьцям Беларусі.

У партыйна-бюракратычных колах і мала адукаваных пластах грамадства існуе меркаваньне, што не патрэбныя ніякія грамадскія рухі і франты, бо перабудову пачала партыя, а ўсё, што прапагандуюць удзельнікі гэтых рухаў, сказана на XIX партканферэнцыі. Па-першае, перабудову пачала ня ўся партыя, а прагрэсіўныя сілы ў партыі. Па-другое, без падтрымкі народа, без дэмакратычнага руху зьнізу гэтыя прагрэсіўныя сілы ня ў стане самі ажыцьцявіць перамены, бо па-ранейшаму трывалымі застаюцца пазіцыі кіраўнікоў з кансерватыўнымі рэтраграднымі поглядамі ў самой партыі. Таму стварэньне Народнага Фронту ёсьць пільная грамадская неабходнасьць.

Бюракратыя змагаецца з дэмакратычным рухам, які пагражае яе палітычнаму і класаваму пануваньню. Гэтак жа, як і буржуазія, калі пытаньне датычыць яе класавых інтарэсаў, бюракратыя імкнецца перанесьці свой сацыяльны канфлікт з грамадствам у сьферу нацыянальных узаемаадносінаў і зачэскаваць канфлікт сапраўдны, ашукаць народы. Сама ж бюракратыя ў гэты час пачынае выступаць у ролі "міратворцы", паборніцы "інтэрнацыяналізму", каб разам з "нацыяналізмам" задушыць і дэмакратычны рух.

Трэба памятаць, што практычна ўсялякае нацыянальнае пытаньне зьяўляецца вытворным ад пытаньня сацыяльнага. Карэньні нацыяналізму ў сацыяльна-эканамічных узаемадачыненьнях. Неабмежаванае бюракратычнае самаўладства, моцная цэнтралізацыя СССР, бескантрольная дзейнасьць саюзных міністэрстваў аднолькава зьнішчальна адбіліся на гаспадарцы, прыродзе і культуры ўсіх рэспублік і народаў. У тым ліку і рускага. Таму пытаньне рэальнага суверэнітэту рэспублік, эканамічнай самастойнасьці, рэспубліканскага грамадзянства, статусу дзяржаўнасьці нацыянальнай мовы, глыбокай дэмакратызацыі ўсіх сьфераў жыцьця і г. д. зьяўляюцца не "нацыяналістычнымі", "сепаратысцкімі" імкненьнямі і тым больш ня вынікам безадказнай дзейнасьці асобных людзей, як паўсюдна сьцьвярджае ідэалагічная служба партыйнай бюракратыі, а жыцьцёвай неабходнасьцю перабудовы, выжываньня грамадства, існаваньня народаў, разьвіцьця іх эканомікі і культуры.

БНФ "Адраджэньне" выступае за супольнасьць усіх нацыянальнасьцяў, усіх дэмакратычных сілаў Беларусі ў змаганьні за перабудову і дэмакратызацыю грамадства. У гэтым сэнсе становішча ў БССР іншае, чым у прыбалтыйскіх рэспубліках, з таго глеэдзішча, што ў нас не існуе грамадскіх канфліктаў паміж карэнным насельніцтвам і нацыянальнымі меншасьцямі. Таму так званы "інтэрфронт" па ўзоры прыбалтыйскіх у нас быць створаны ня можа. Прынцыпы цярпімасьці і грамадскай талеранцыі ў беларусаў ідуць з культурных традыцыяў гісторыі. Вельмі важна захаваць гэтыя прынцыпы і традыцыі і ўмацаваць іх на шляху да нацыянальнага адраджэньня.

Адзінства ўсіх здаровых, дэмакратычных сілаў у змаганьні за перабудову грамадства — гэта важнейшы прынцып руху БНФ. Праявы нацыянальнай пагарды да іншых народаў, нацыянальны нігілізм, вялікадзяржаўны шавінізм, антысемітызм, партыйны і сацыяльны гегеманізм і агрэсіўнасьць несумяшчальныя з ідэямі і дзейнасьцю Беларускага Народнага Фронту.

Зараз наша беларускае грамадства культурна разьяднанае. Дзесяцігодзьдзі бюракратычнага пануваньня, запалохваньня, рэпрэсій, генацыду; задушваньне жывых праяваў нацыянальнай самабытнасьці, адлучэньне ад праўдзівай гісторыі, ліквідацыя беларускамоўнай вышэйшай і сярэдне-прафесійнай нацыянальнай школы і амаль цалкавітая ліквідацыя беларускай агульнаадукацыйнай

(Працяг на стар. 2)

(Працяг са стар. 1)

школы, беларускамоўнага дашкольнага выхаваньня, выгнаньне беларускай мовы са справаводства і дзяржаўнага ўжытку, мора бюракратычнага самаўладства, вялікага і малога атуканства, хлусьні -- усё гэта самым зьнішчальным чынам адбілася на нацыянальнай грамадскай сьвядомасьці беларускага народу і ўсяго насельніцтва БССР. Узровень нацыянальнай сьвядомасьці невысокі, уяўленьні аб нацыянальнай культуры элементарныя, фальшывыя альбо ніякія. Людзі з вышэйшай адукацыяй ня ведаюць гісторыі Беларусі, бо ні ў школе, ні ў ВНУ яе не вывучалі. Інтэлігенцыя ў большасьці не валодае роднай мовай.

Такое становішча -- нашае агульнае грамадскае гора, бяда, зь якой можна выйсьці толькі агульнымі грамадскімі намаганьнямі. Калі самасьвядомасьць народу прыдушаная, а сувязі яго культурнай кансалідацыі абарваныя, жывы народ усё больш ператвараецца ў масу, якой лёгка маніпуляваць бюракраты. Мы бачым, што ад нашага народу імкнуцца схаваць нават яго ўласную пагібель — яго трагедыю -- вынікі чарнобыльскай катастрофы. Супярэчнасьць, канфлікт пралягае не па нацыянальных межах нашага грамадства -- ён унутры нас, ён праходзіць праз нашую грамадскую сьвядомасьць, праз нашыя душы. І ад таго, як мы пераадолеем гэты канфлікт, залежыць посьпех нашага адраджэньня.

Мы бачым, як спрытна карыстаецца бюракратыя з гэтай грамадскай бяды. Як беларус зьневажае беларуса за маўленьне па-беларуску, за герб Пагоню, за гістарычны нацыянальны сьцяг, як па камандзе шальмуюць Васіля Быкава, як распрапагандаваныя людзі гатовыя кінуцца на пісьменьнікаў, на інтэлігенцыю, адзін на аднаго... Сістэма імкнецца запалохаць інтэлігенцыю, альбо падкупіць яе званьнямі і пасадамі, прывілеямі і славай. І вось бюракратызуецца навука, карумпуецца творчасьць, зьяўляецца цэлая плойма паслухмяных чыноўнікам творцаў, навукоўцаў і тэхнакратаў з палавіністымі ўяўленьнямі аб годнасьці і маралі, аб грамадскім дабры.

Гэтак жа, як буржуазія падкупляе частку рабочага класа і спараджае "рабочую арыстакратыю", гэтак жа і бюракратыя стварае сабе сярод рабочых "рабочую наменклатуру", у якую, як правіла, уваходзяць людзі, адзначаныя званьнямі і ўзнагародамі, набліжаныя да партыйнага, дзяржаўнага і грамадскага кіраўніцтва. Калі бюракратычная прапаганда пачынае гучна "абапірацца" на рабочы клас, яна мае на ўвазе, перш за ўсё, менавіта гэтую прывілеяваную праслойку.

Падтрымліваючы і ствараючы канфармісцкія згодніцкія пласты грамадства, бюракратыя арганізуе ў сваіх інтарэсах розныя масавыя структуры і аб'яднаньні. Эфект іх дзейнасьці мізэрны альбо ніякі. Затое яны цалкам пад кантролем апарату ўлады.

Дэмакратычны рух за перабудову нараджае свае незалежныя, непадкантрольныя чыноўнікам грамадскія арганізацыі. Гэтым і выкліканы негатыўныя адносіны да іх з боку афіцыйных колаў і кіраўнічага апарату. "Нам нужен придворный народный фронт", -- у парыве адкрытасьці выказаўся адзін з ідэалагічных лектараў у Менску.

У пачатку лютага ў час падрыхтоўкі да мітынгу сакратарыят Саюза пісьменьнікаў адмовіў Аргкамітэту БНФ у памяшканьні. 17-18 лютага Беларускае тэлебачаньне зрабіла крайне неэтычны крок -- ведаючы, што на мітынгу будуць падняты беларускія нацыянальныя сьцягі, паказала тэндэнцыйную, не заяўленую раней у праграме перадачу "Імеч Беларусі", дзе беларускія нацыянальныя гістарычныя сімвалы трактаваліся з вульгарных ідэалагічных пазіцыяў і проста зьневажаліся. Яны прыпісваліся калабарантам з БЦР і "фашысцкім паслугачам". Нарэшце, 18 лютага, напярэдадні мітынга /да якога, дарэчы, вельмі энергічна па-свойму рыхтаваўся і ўвесь кіраўнічы апарат/ у газеце "Советская Белоруссия" зьявілася інтэрв"ю Б.Яхавенкі "Перестройка -- наша судьба", дзе ён негатыўна выказаўся пра Аргкамітэт Фронту і, што самае сумнае -- крайне няпраўдзіва, тэндэнцыйна, суб"ектыўна, чым сьвядома дэзарыентаваў тых чытачоў, якія ня маюць у нас у рэспубліцы ніякай аб"ектыўнай інфармацыі пра БНФ. Мы можам зрабіць толькі адну маральную ацэнку гэтага газетнага інтэрв"ю. Якія б ні былі погляды, перакананьні і матывы паводзінаў апанента, але калі ён наносіць удар "нажом у сьпіну", удар па самаахвярнай працы -- гэта ўдар здрадніцкі.

Тэлеперадача і публікацыя ня мелі, аднак, эфекту, на які былі разьлічаныя. Беларускі Народны Фронт адчуў падтрымку дзесяткаў тысяч людзей, што сабраліся на стадыёне.

Працаўнікі Народнага Фронту імкнуцца ўдарыць перш за ўсё па адзінстве руху, парушыць яднаньне сілаў, расколоць іх па нацыянальных, сацыяльных, прафесійных прыкметах.

Трэба быць пільнымі да розных правакацыяў і безадказных учынкаў людзей. На 2-м Вальным сойме Канфедэрацыі беларускіх суполак, што адбыўся ў Вільні 14 - 15 студзеня гэтага году, выступіў студэнт А.Пушкін і заявіў, што ён супраць "жыдоў і камуністаў". Сойм асудзіў гэтае выступленьне і прыняў сьпецыяльны пункт рэзалюцыі "Пра міжнацыянальныя адносіны на Беларусі" /пра гэта пісалася таксама ў "Праўдзе" за 17 студзеня г. г./.

Народны фронт не ўхваляе неабдуманых грамадскіх акцыяў, якія інфармацыйна і дэмакратычна непадрыхтаваныя, а таму выглядаюць несур"ёзнымі і авантурнымі. Менавіта таму Аргкамітэт БНФ не падтрымаў задуму студэнтаў Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытуту /галоўную ролю сярод

іх іграў той жа А.Пушкін
мітынгу /дакладней хэпе
гадавіны БНР. 25 сакаві
весьці мітынг перад буд
дэнтаў жорстка зьбіла мі
ваньне маладых было, віда
ванае і пачалося без папяр
кія дзеяньні міліцыі ў дачыненьні да студэнтаў выклікалі асуджэньне 30-цітысячнага мітынга, што праходзіў у той жа дзень у Менску па ініцыятыве Народнага Фронту. Мітынг прайшоў законна і арганізавана. На ім таксама гаварылася пра 71-ю гадавіну Беларускай Народнай Рэспублікі, пра неабходнасьць разглядаць яе існаваньне ў кантэксьце беларускага нацыянальна-вызваленчага руху. Сур"ёзныя праблемы трэба вырашаць сур"ёзна. Нападзеньне міліцыі на студэнтаў і проціпраўныя дзеяньні органаў МУС можна было прадбачыць, бо скандал у такіх варунках выгодны наменклатуры. Інфантыльнае геройства ніколі справе не спрыяла.

Як магчымую альтэрнатыву Фронту цяпер імкнуцца арганізаваць аб"яднаньні саветаў працоўных калектываў. Задума аб"яднаньняў СПК сама па сабе неблагая і можа паслужыць перабудове. Толькі трэба памятаць, што бюракратыя будзе падтрымліваць гэтую ідэю да таго часу, пакуль будзе магчыма на гэтыя аб"яднаньні ўплываць, а то і кіраваць. Калі ж яна ня зможа вадзіць рабочага за ручку і той пачне хадзіць сам па сабе, ды яшчэ і падтрымліваць рух Народнага Фронту, наменклатура адразу ад такіх аб"яднаньняў адвернецца. Бо не рабочыя інтарэсы, а свае сьвярбяць наменклатуры.

Узіраючыся ў нашае цяперашняе становішча ў Рэспубліцы, у мінулае і будучыню, можна адзначыць, што і прынцыпы руху, і тактыку іх ажыцьцяўленьня Аргкамітэт БНФ абраў правільна. На працягу студзеня-сакавіка Беларускі Народны Фронт няўхільна разьвіваўся. Колькасьць групаў падтрымкі павялічылася больш чым удвая. Удасканалілася структура руху. БНФ прымаў энергічны ўдзел у выбарчай кампаніі. Рух пачаў набіраць сілы.

26 сакавіка адбыліся выбары народных дэпутатаў СССР. Вынікі выбараў у Менску, дзе найбольш актыўна дзейнічалі групы падтрымкі БНФ, гавораць аб тым, што Беларускі Народны Фронт атрымаў тут палітычную перамогу.

Беларускі Народны Фронт пашыраецца, робіцца рэальнай палітычнай сілай у грамадстве. У яднаньні і ўзаемаразуменьні ўсіх вольных, сумленных, добрых людзей, у салідарнасьці ўсіх дэмакратычных сілаў наш аптымізм, наша надзея, наша ўпэўненасьць у будучыні.

Красавік, 1989 г.

P.S. Зьезд Беларускага Народнага Фронту за перабудову "Адраджэньне" прызначаны на 24 - 25 чэрвеня 1989 г.

Іераманах АЎГУСЬЦІН, сьвятар Праваслаўнай Царквы на Беларусі: „НЕ ПАБОЙСЯ!“

"НЕ ПАБОЙСЯ !" Менавіта гэты, самы важны па меркаваньні Альберта Эйнштэйна, вялікага вучонага і чалавека глыбокай веры, адзінаццаты біблейскі запавет зьяўляецца найбольш актуальным у нашыя дні для ўсіх, каму неабыякавы лёс дэмакратычных ператварэньняў у нашай рэспубліцы, дзе асабліва агрэсіўныя і кварныя антыперабудоўчыя сілы.

Ён праграмны для нас, людзей веры, бо і мы сказалі сваё "так" здаровым працэсам дасканаленьня нашага грамадства, абнаўленьню ўсіх бакоў жыцьця Радзімы.

У перспектыўных мэтах перабудовы, у першых яе кроках і посьпехах мы бачым ня толькі клопат пра паляпшэньне жыцьця народу, пра захаваньне міру, пра сьцьвярджэньне прынцыпаў сацыяльнай справядлівасьці і чыстай маральнай атмасьферы грамадства, але, што асабліва важна для нас, новыя падыходы да дзяржаўна-царкоўных адносінаў.

Ні для каго не сакрэт, што Царква ў на-

(Працяг на стар. 4)

ПРАВААХОВА

На нядаўнім зьезьдзе дэпутат амаль ад паловы Кобрына Я.Я.Сакалоў вытлумачыў прысутным і усёй краіне глыбінны прынцып прававое дзяржавы: "Абарона сумленных людзей, а ня тых, хто замахваецца на нашыя правы і свабоды".

Гэтае філасофска-юрыдычнае абагульненьне ён зрабіў, відаць, на падставе назапашанага досьведу перадвыбарчай барацьбы на Беларусі. Адной з ахвяраў спасьціжэньня ісьціны стаў мастак, член Аргкамітэту БНФ "Адраджэньне" Сымон Сьвістуновіч, які 23 сакавіка сарганізаваў у Баранавічах перадвыбарчы мітынг, "замахнуўся": заклікаў не галасаваць за кандыдатаў наменклатуры Сакалова, Хусаінава, Зеляноўскага.

У выніку на вачах дзесяткаў людзей у прысутнасьці пракурора горада яго па-зьверску зьбілі шэсьць міліцыянераў.

Пасьля гэтага ганебнага інцыдэнту нашыя карэспандэнты сустрэліся з С.Сьвістуновічам і папрасілі адказаць на некаторыя пытаньні.

Падаем таксама і версію работнікаў міліцыі, выкладзеную ў газеце "На страже Октября" у маі 1989 г. Рабіць высновы прапануем чытачам.

Сьвістуновіч: Дзікі выпадак... Я не чакаў, што могуць так абысьціся з чалавекам... Усё ж думалася: сёньняшні дзень ня тое, што было 30 гадоў назад. І крыўдна, і балюча, калі ляжыш на цэментавай падлозе, а два мужчыны ўзьбіліся на цябе з нагамі, а два другія крупяць рукі, яшчэ адзін схапіў за падбароддзе і цягне ўгору. Боль страшны. Я крычаў, проста ня мог стрымацца. Яны зацягнулі мяне ў кінатэатр, і гэта было як раз за яго шклянымі дзьвярыма. Людзі, што стаялі на вуліцы, пачалі грукаць у дзьверы, заблакіравалі запасны выхад і не далі ад'ехаць машыне — зблыталі міліцыі ўсе планы — і тыя зацягнулі мяне ў глыбіню кінатэатра, у такі праход, адкуль ішлі нешырокія сходкі на другі паверх. Там тры сяржанты пачалі вытвараць...

Пытаньне: Як вы думаеце, чаму яны вас схапілі? Ці была якая-небудзь прычына?

Сьвістуновіч: Напярэдадні выйшла баранавіцкая газета "Знамя коммунизма", у якой было напісана, што каля кінатэатра "Кастрычнік" перыядычна зьбіраюцца людзі, якія выкрыкваюць лозунг "Беларусь толькі для беларусаў!". Калі я прачытаў гэтую інфармацыю, то страшна абурыўся, бо гэта лухта. Я апытваў людзей, ніхто ня чуў такога лозунгу. Чаму раптам зьявілася ў газеце такая інфармацыя бяз подпісу аўтара? У той жа вечар я напісаў такі лозунг: "Беларусы і рускія! Палякі і яўрэі! Беларусь -- наш родны дом. Не паддавайцеся на правакацыі газеты "Знамя коммунизма"!". Мы вынеслі гэты лозунг, прышпіліўшы да яго газетку з названай інфармацыяй. Людзі, якія падыходзілі, абураліся публікацыяй. Тады маёр міліцыі — я ня ведаю ягонага прозьвішча -- падышоў і сказаў: "Убери лозунг, или я за тебя возьмусь!". Я адмовіўся: "Калі мною парушаецца закон, дык падавайце на мяне ў суд". Пасьля гэтага і адбылася правакацыя.

Пытаньне: Урачы вас глядзелі? Нейкія медыцынскія дакументы ў вас ёсьць?

Сьвістуновіч: Вось, ёсьць: "Ушибы тканей лица, в области левой лопатки. Ушибы перепонки брюшной стороны". Падпісана: "Приёмное отделение городской больницы г.Барановичи Брестской области". Калі пазванілі ў міліцыю, каб атрымаць дазвол на судова-медыцынскую экспертызу, дык там адмовілі. Як жа яны могуць даць такі дазвол, калі самі на чале з пракурорам білі мяне?

Пытаньне: Што вы думаеце рабіць зараз?

Сьвістуновіч: Я думаю прайсьці экспертызу ў Менску.

Я абсалютна ўпэўнены, што ўсё было сплянавана загадзя пракуратурай, міліцыяй, партыйнымі і савецкімі органамі. Большасьць супрацоўнікаў гаркама — гарком знаходзіцца побач — стаяла на плошчы і ўсё гэта бачыла.

Пытаньне: Хто яшчэ бачыў, як вас зьбівалі?

Сьвістуновіч: У кінатэатры было чалавек пятнаццаць служачых, яны стаялі і бачылі. Таксама праз шкло бачылі людзі, якія стаялі на вуліцы.

Некалькі сотняў будзе чалавек, якія ўсё пацьвердзяць.

Пытаньне: А як вы думаеце, чаму служачыя кінатэатра ня кінуліся абараняць вас?

Сьвістуновіч: Я думаю, што яны абсалютна падначаленыя. Праўда, некаторыя жанчыны ў кінатэатры крычалі: "Што вы робіце?". Я запомніў, крычалі. У асноўным там былі жанчыны і не хацелі ўмешвацца. Канешне, людзі на вуліцы зусім інакш сябе паводзілі — у абарону выступілі. Але яны не маглі прарвацца ў кінатэатр, бо там адразу ж зачынілі дзьверы.

Пытаньне: Колькі вам гадоў?

Сьвістуновіч: Сорак тры во будзе.

Пытаньне: А тыя, што білі, — па колькі ім было?

Сьвістуновіч: Узросту майго сына, гадоў 22-х...

Пытаньне: Яны ня бачылі, што перад імі сівы чалавек?

Сьвістуновіч: Яны так і гаварылі: "Сівы і дурны".

Пытаньне: Як вы думаеце, чаму такая нянавісьць да дэмакратызацыі ў людзей? Адкуль такая жорсткасьць?

Сьвістуновіч: Відаць, у органы міліцыі трапляюць такія людзі, якія маюць схіл да жорсткасьці. Відаць, там мала людзей высокай культуры... Я ніколі ня думаў, што зь мяне будуць так зьдзеквацца.

Пытаньне: Выходзіць, што яны прафесійна вас катавалі?

Сьвістуновіч: Уражаньне такое. Яны ведаюць, як балюча і рукі заломваць, і гнуць. І асабліва калі вялікім пальцам націскаюць пад мочкай вуха... Жахлівы боль...

Пытаньне: Як вы думаеце, якая мэта гэтага злачынства?

Сьвістуновіч: Калі пракурор кіраваў усім гэтым, пракурор, які павінен стаяць на варце закону, калі ён усё бачыў і нават заключэньне зрабіў у канцы: "Мы тебя предупреждали", дык, я думаю, на маім прыкладзе хацелі навучыць іншых: хто высоўваецца — той і атрымлівае.

Пытаньне: Як прозьвішча ў пракурора горада?

Сьвістуновіч: Малошчанка.

Я думаю, усё гэта ідзе зьверху, бо ні начальнік міліцыі, ні пракурор не дазволілі б сабе даць загад, каб тапталі чалавека. Значыць, гэта было ўзгоднена зь вярхамі. Магчыма, нават вышэй, чым з абласнымі.

Пытаньне: Вы не дапускаеце, што гэта было ўзгоднена з самімі кандыдатамі — Хусаінавым і Сакаловым, супраць якіх быў пастаўлены ваш пікет і арганізаваны ваш мітынг?

Сьвістуновіч: Я ня ведаю... Але ўлады былі перапалоханыя, што Хусаінаў ня пройдзе. На нашую думку, ён не павінен прайсьці, гэта кандыдат не ад народу — гэта чалавек, які назваў Адамовіча і Быкава ворагамі народу.

Пытаньне: Паводле Закона аб выбарах не забараняецца прапаганда ці контрагітацыя... Вы не прасочваеце сувязь паміж вопытам сталінізму і тым, што зрабілі з вамі?

Сьвістуновіч: Мне здаецца, гэта блізьняты. Але гэта было накіравана ня толькі супраць мяне, але супраць усіх, хто выйшаў на мітынг. Вядома, калі б улады мелі гонар, сумленьне, то яны падтрымалі б мітынг, самі б выступілі, далі б нам слова сказаць. Але яны баяцца людзей!

Пытаньне: Вы будзеце падаваць у суд?

Сьвістуновіч: Як толькі экспертыза дасьць сваё заключэньне, я падам у суд. І ў першую чаргу на пракурора, бо менавіта ён павінен быў сачыць за законнасьцю, а сам удзельнічаў у парушэньні яе.

Что случилось в Барановичах?

23 марта в 18.30 в Барановичах неформальная группа до 20 человек проводила предвыборное пикетирование. Гражданину Свистуновичу работники милиции сделали замечание и предложили пройти в отдел для разбирательства по факту написания и вывешивания у кинотеатра «Октябрь» призыва к проведению несанкционированного митинга. Гражданин Свистунович оказал злостное неповиновение работникам милиции, ударил ногой в лицо сержантов милиции Ю. Тилиндя и А. Кендыша. В служебном помещении кинотеатра Свистунович предупрежден прокурором Барановичей Малашенко В. о неправомерности поведения...

(Из сводки).

В ДАЛЬНЕЙШЕМ в отношении С. Свистуновича прокуратура города возбудила уголовное дело по факту оказания сопротивления работникам милиции.

Происшествие это не наделало большого шума в Барановичах (хотя по городу и распространялись слухи, что милиция избила человека) и уж, конечно, не стало «событием» в республике. Однако еженедельник «Літаратура і мастацтва» 14 апреля опубликовал материал «Што ж здарылася ў Баранавічах?», где привел письмо С. Свистуновича, в котором он «канкрэтызаваў, дапоўніў малюнак». В полном объеме опубликовать письмо нет возможности — оно весьма пространное. Однако, чтобы читателям стала понятна суть событий, выделим главное.

«Я пачаў падымацца па сходах да кінатэатра. І тут раптам на мяне накінуліся міліцыянеры, схапілі за рукі і ногі, павалаклі ў фае кінатэатра... Мяне кінулі на каменную падлогу, сталі таптаць нагамі, выкручваць рукі, затыкаць рот». И далее Свистунович живописует о «зверствах» сотрудников милиции, рассказывает, как его продолжали избивать уже в присутствии прокурора города.

Словом, картина дикая и страшная. Ее газета «Літаратура і мастацтва» растиражировала на всю республику: смотрите, мол, какая у нас демократия, как действует милиция.

Что ж, давайте посмотрим.

Из письма в редакцию: «Обращаются к вам сотрудники патрульно-постовой службы Барановичского ГОВД Ю. Тилиндь, А. Кендыш, И. Шило. Двое из нас — члены КПСС. Пять лет мы служим в органах внутренних дел. Видели многое. Приходилось задерживать вооруженных преступников, воров и прочих злоумышленников. Стараемся выполнять свой долг честно и добросовестно.

Однако 23 марта выбило нас из нормального ритма. И даже не события возле кинотеатра «Октябрь», а публикация в «ЛіМе» статьи «Што ж здарылася у Баранавічах?» Не будем повторять откровенную клевету, опубликованную в газете. Расскажем, как на самом деле происходили события.

Накануне выборов в народные депутаты возле кинотеатра «Октябрь» собирались пикетчики с лозунгами и призывами. Собрались они и 23 марта. Возле них, как обычно, образовалась толпа. Люди дискутировали с пикетчиками. Мы обеспечивали общественный порядок — мало что могло случиться в разгоряченной толпе. По лестнице поднимались заместители начальника отдела Волчек и Назаренко, рядом с ними был незнакомый мужчина (С. Свистунович — ред.). Нам предложили провести этого мужчину к машине. Ближе к Свистуновичу оказался сержант Тилиндь. Он не успел среагировать, как получил удар ногой в лицо от Свистуновича.

Естественно, мы, предупреждая выпады и угрозы Свистуновича, взяли его за руки. Тут он стал орать, что его избивают милиционеры, при этом катался по цементной площадке, оказывал яростное сопротивление, стараясь привлечь внимание людей.

Поняв, что Свистунович пытается спровоцировать столкновение, мы аккуратно подняли его и внесли в фойе кинотеатра — идти он не желал. Свистунович кричал, что его убивают, пытался удариться головой о цементный пол. Все это через стеклянные двери видели люди.

...Мы хорошо понимали, что он впоследствии захочет преподнести этот инцидент как факт избиения его сотрудниками милиции. Поэтому до прибытия прокурора города удерживали его за руки, не позволяя нанести себе ушибы. Прокурор в нашем присутствии сделал ему официальное предупреждение о недопустимости подобных действий. После этого Свистуновича отпустили. Впоследствии мы узнали, что в отношении Свистуновича возбуждено уголовное дело. Следствие ведет прокуратура.

И вдруг в «Літаратуры і мастацтве» Свистунович в красках описывает, как его избивали сотрудники милиции. На каком основании газета опубликовала столь тенденциозное и непроверенное заявление? Ведь следствие еще продолжается, суд решит, кто прав, кто виноват».

Врач барановичской горбольницы С. САЛИН (осматривавший Свистуновича): «Тяжесть ушибов не соответствует «зверствам», описанным в «ЛіМе». Ушибы получены скорее всего при падении или при соприкосновении с шершавым предметом».

Судмедэксперт А. ИВАНОВИЧ: «Те повреждения, которые зафиксированы в акте судмедэкспертизы, не могли быть получены при обстоятельствах, описанных в газете «Літаратура і мастацтва».

Прокурор Барановичей В. МАЛАШЕНКО: «Считаю выступление газеты преждевременным и крайне тенденциозным. Письмо свидетелей, которые утверждают, что в присутствии прокурора города милиция избивала Свистуновича, не соответствует действительности. Уголовное дело в отношении Свистуновича передано в областную прокуратуру».

З ПАЧЫНАМ

Сяргей Леўшуноў

кандыдат гістарычных навук

Дадзеныя паказваюць, што ідая суверэнітэту Беларусі знаходзіць падтрымку не толькі ў прыхільнікаў БНФ, але і апаноўвае кіруючыя колы Рэспублікі. Сьведчаньне таму — заканадаўчыя навелы, апублікаваныя рэспубліканскімі газэтамі 4 красавіка.

Праса пераканаўча дэманструе, што нашыя "вяркі" усьвядомілі сябе ня проста рэгіянальным кіраўніцтвам, але дзяржаўнымі дзеячамі суверэннай Рэспублікі. Бадай, упершыню за агляднш перыяд, цалкам самастойна, без аніякай агляткі на Маскву, па ўласнай ініцыятыве, Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР прыняў Указ, які ня мае аналагаў ні ў саюзным заканадаўстве, ні, наколькі вядома, у заканадаўстве якойсьці яшчэ саюзнай рэспублікі. Указ гэты, у прыватнасьці, уносіць зьмены ў арт.172 Кодэксу БССР аб адміністратыўных правапарушэньнях і дапаўняе Кодэкс артыкулам 167^2. Зараз у нас у Рэспубліцы будуць у адміністрацыйным парадку карацца "распаўсюджваньне друкаваных выданьняў, што выраблены з парушэньнем устаноўленага парадку, ня маюць выхадных дадзеных і зьмест якіх скіраваны на нанясеньне шкоды дзяржаўнаму і грамадскаму парадку, правам і законным інтарэсам грамадзянаў"/арт.172/, а таксама "карыстаньне ў грамадскіх месцах сьцягамі і вымпеламі, не зарэгістраванымі ва ўстаноўленым парадку, гэтак жа як і выраб, распаўсюджваньне ці нашэньне плакатаў, эмблемаў і сімвалаў, зьмест якіх скіраваны на нанясеньне шкоды дзяржаўнаму і грамадскаму парадку, правам і законным інтарэсам грамадзянаў" /арт.167^2/.

Як ужо казалася, гэтыя зьмены і дадаткі былі ўнесеныя цалкам "суверэнна", без агляткі на Маскву. А агледзецца ўсё ж варта было б. Бо там, у Маскве, працуе Э.Шэварднадзэ, подпіс якога стаіць пад Выніковым дакументам Венскай сустрэчы прадстаўнікоў дзяржаваў — удзельніцаў нарады па бясьпецы і супрацоўніцтве ў Эўропе. А ў Выніковым дакуменце запісана, што дзяржавы-ўдзельніцы "будуць прыкладаць намаганьні з мэтай спрыяць пастаяннаму пашырэньню ведаў і разуменьню жыцьця ў іх дзяржавах..." Што яны "будуць рабіць далейшыя захады для палёгкі больш вольнага і шырокага распаўсюджваньня ўсіх формаў інфармацыі..." Што ў гэтай сувязі і згодна Міжнароднаму пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах /ратыфікаваны Вярхоўным Саветам БССР 5.X.1973/, Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека /абвешчанай Генеральнай Асамблеяй ААН у 1948 г. у якасьці задачы, да выкананьня якой павінны імкнуцца ўсе народы і ўсе дзяржавы: трэба думаць, што і БССР — член ААН — таксама/* і іх адпаведным міжнародным абавязацельствам адносна пошуку, атрыманьня і распаўсюджваньня інфармацыі, яны будуць забясьпечваць магчымасьць асобным грамадзянам вольна абіраць сабе крыніцы інфармацыі." Што "у гэтым кантэксьце яны будуць: дазваляць асобам, установам і арганізацыям пры павазе правоў на інтэлектуальную ўласнасьць, уключаючы аўтарскае права, атрымліваць, узнаўляць і распаўсюджваць інфармацыйныя матэр'ялы ўсялякага роду." Што "у гэтай сувязі яны будуць дасканаліць свае законы, адміністратыўныя правілы і палітыку ў галіне грамадзянскіх, палітычных, эканамічных, сацыяльных, культурных і іншых правоў чалавека і асноўных свабодаў, і п р ы м я н я ц ь і х н а п р а к т ы ц ы з тым, каб г а р а н т а в а ц ь эфектыўнае зьдзяйсьненьне гэтых правоў і свабодаў." Што яны будуць "забясьпечваць, каб ні асоба, якая зьдзяйсьняе, выказвае намер зьдзейсьніць ці імкнецца зьдзейсьніць гэтыя правы і свабоды, ні хтосьці з членаў яе сям'і не зазналі ў выніку гэтага дыскрымінацыі ў якойсьці форме."

Могуць запярэчыць,— як пярэчылі ў недалёкім мінулым на абвінавачаньні ў парушэньнях Хельсінкскага Заключнага акту: заканадаўства — гэта ўнутраная справа кожнай краіны. Але гэты аргумент ужо не жыцьцяздольны. Бо Венскі Выніковы дакумент утрымлівае дакладнае палажэньне на гэты конт. Зьдзяйсьняючы свае правы /у тым ліку і ўстанаўляючы свае законы і адміністратыўныя правілы/ яны /дзяржавы - ўдзельніцы/ "будуць забясьпечваць, каб іхнія законы, адміністратыўныя правілы, практыка і палітыка адпавядалі іх абавязацельствам па міжнародным праве і былі гарманізаваныя з палажэньнямі Дэкларацыі прынцыпаў /Заключнага акту—С.Л./ і іншымі абавязацельствамі па СБСЕ".

Не сакрэт, што зьяўленьне арт.167^2, ці, прынамсі, той ягонай часткі, дзе кажацца пра карыстаньне ў грамадскіх месцах сьцягамі і вымпеламі, не зарэгістраванымі ў адпаведным парадку, выклікана жаданьнем уладаў не дапусьціць прапаганды беларускіх гістарычных нацыянальных сімвалаў: бел-чырвона-белага сьцяга і герба "Пагоня". Зьяўленьне такога артыкула было б натуральным, скажам, у 20-я гады, калі дакастрычніцкая гісторыя народаў кваліфікавалася адназначна: "праклятая мінуўшчына". Здавалася, што такія адносіны да гістарычнай спадчыны назаўсёды адышлі ў вечнасьць. Але арт.167^2 прымушае задумацца, ці закранула культурная эвалюцыя савецкага грамадства нашых "указадаўцаў". .

Аднак уяўляецца, што артыкулам 167^2 улады ўсё ж ня вырашылі ўсіх сваіх праблемаў. Як быць, напрыклад, калі ўрад Літоўскай ССР афіцыйна зацьвердзіць герб "Віціс" /што па-беларуску — "Пагоня"/, і ён будзе выкарыстоўвацца ў грамадскіх месцах побач з гербамі іншых савецкіх рэспублік ці без іх? Хто ведае, ці не давядзецца нашым заканадаўцам паклапаціцца пра стварэньне чагосьці накшталт "Палажэньня аб парадку выкарыстаньня дзяржаўных сімвалаў саюзных рэспублік на тэрыторыі Беларускай ССР"?

Артыкулы 167^2 і 172 Кодэксу АП БССР творча разьвіваюць лепшыя дасягненьні сталінска-брэжнеўскай "юстыцыі". Так, карацца, паводле гэтых артыкулаў, будзе ня проста распаўсюджваньне любых друкаваных выданьняў без выпускных дадзеных, ня проста выраб, распаўсюджваньне ці нашэньне любых плакатаў, эмблемаў і сімвалаў,

(Працяг на стар. **5**)

*Тут, напэўна, ёсьць сэнс нагадаць пра існаваньне арт.18 згаданай Дэкларацыі, які сьцьвярджае: "Кожны чалавек мае права на свабоду перакананьняў і на свабоднае выражэньне іх: гэта права ўключае свабоду бесперашкодна прытрымлівацца сваіх перакананьняў і свабоду шукаць, атрымліваць і распаўсюджваць інфармацыю і ідэі любымі сродкамі і незалежна ад дзяржаўных межаў."

(Працяг са стар. **2**)

"Не пабойся!"

шай краіне на працягу многіх дзесяцігодзьдзяў перажывала самыя цяжкія дні сваёй гісторыі.

Негатыўныя праявы пасьлярэвалюцыйных і дваццатых гадоў, культ асобы Сталіна, поўнае беззаконьне і масавыя рэпрэсіі асабліва адбіліся на правядзеньні палітыкі ў адносінах да Царквы і вернікаў.

Больш тысячы манастыроў, дзесяткі тысячаў храмаў, шматлікія духоўныя навучальныя ўстановы былі без законных на тое падставаў зачыненыя і зьліквідаваныя. Сотні тысячаў сьвятароў і вернікаў загінулі ў турмах, лагерах і ссылках.

Гады хрушчоўскай "адлігі" былі для Царквы і вернікаў гадамі новых выпрабаваньняў. Менавіта ў гэтыя гады было зачынена больш як 10 тыс. храмаў, каля 50 манастыроў і 7 духоўных семінарыяў.

Разрыў паміж рэальнай рэлігійнай абстаноўкай і лакіраваным уяўленьнем пра яе меў месца і ў гады брэжнеўскага застою.

І толькі сёньня, калі дзяржава павярнулася тварам да чалавека, ягоных праблемаў, жаданьняў і патрэбаў, калі ў краіне ўзьнікла новая палітычная, маральна-псіхалагічная абстаноўка, стварающа спрыяльныя ўмовы для пазітыўнага вырашэньня ўсіх надзённых агульна-рэлігійных задачаў і ў нашай рэспубліцы, дзе пражывае некалькі мільёнаў вернікаў.

І садзеяньне ў гэтым, без сумненьня, акажа Народны Фронт Беларусі "АДРАДЖЭНЬНЕ", які атрымаў шырокую падтрымку сярод вернікаў рэспублікі.

Яго дзейнасьць будзе скіраваная на аднаўленьне сапраўды дэмакратычных прынцыпаў і нормаў адносінаў да Рэлігіі, Царквы і вернікаў, што паслужыць умацаваньню адзінства нашага народу, гонару і аўтарытэту ўсёй Айчыны.

Увасабленьне ў жыцьцё праграмы Народнага Фронту "АДРАДЖЭНЬНЕ" у адносінах да рэлігіі і царквы паслужыць самаму дабратворнаму ўплыву на сьветаадчуваньне і вернікаў, і няверуючых грамадзянаў, дапаможа пераадолець узаемную насьцярожанасьць і прадузятасьць сярод розных рэлігійных канфесіяў, а таксама стаць паўнапраўнымі і годнымі грамадзянамі нашай вялікай Радзімы.

Царква ж, як і раней, будзе накіроўваць сваіх дзяцей па шляху духоўнага дасканаленьня, устанаўленьня ў нашым адзіным доме агульначалавечых Боскіх запаветаў, якія вызначаюць нашы адносіны да ўсіх далёкіх і блізкіх /Еф.2,17/ братоў і сёстраў нашых. Мы не адасабляем сябе ад іншых нашых суайчыньнікаў, братоў і сёстраў, рэлігійных і няверучых. Нашы малітвы аб усім народзе нашым. Наша праца — на карысьць усёй нашай Айчыны. Нашыя намаганьні — да стварэньня трывалага і справядлівага міру для ўсяго роду чалавечага.

"Гэтак, браты мае ўмілаваныя", ня бойцеся ў дні цяжкіх выпрабаваньняў, "будзьце цьвёрдыя, стойкія ў дзеле Гасподнім"— абароне інтарэсаў народу, "ведаючы, што праца ваша не дарэмная перад Госпадам" і Бацькаўшчынай.

/З Першага Пасланьня сьвятога апостала Паўла да Карыньцянаў, 15,58/

(Працяг са стар. 4)

З ПАЧЫНАМ

а выкарыстаньне такіх выданьняў і эмблемаў, зьмест якіх "накіраваны на нанясеньне шкоды дзяржаўнаму і грамадскаму парадку, а таксама правам і законным інтарэсам грамадзян." Нічога ня скажаш, "канкрэтная" фармулёўка. Хто будзе вызначаць, што наносіць шкоду, а што не? Ці не занадта шырокія межы меркаваньня? І што гэта за новаўводзіны — "дзяржаўны парадак"?

Што датычыць выхадных дадзеных друкаваных выданьняў, то ніводная рэспубліканская газета ня мае іх у такой колькасьці, на якой настойваюць аўтары апублікаванай у прэсе інфармацыі пра новыя ўказы Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.

У цэлым, дадаткі да артыкулаў 167^2 і 172 Кодэксу БССР аб адміністратыўных праваапарушэньнях здольныя толькі ўзмацніць той стан маральнай ізаляцыі "вярхоў" ад значнай часткі насельніцтва Рэспублікі, які захоўваецца з восені мінулага году.

АД РЭДАКЦЫІ. Паўстае ўражаньне, што арт. 167^2 фармуляваўся ці то ў разьліку на юрыдычную цямноту грамадства, ці то юрыдычна цёмнымі людзьмі. Там ідзе гутарка пра рэгістрацыю сьцягоў і г.д. у "адпаведным парадку". Але ж "адпаведны парадак" рэгістрацыі вызначаны толькі Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савету БССР ад 9 красавіка 1981 г. "Аб флагах і вымпелах дзяржаўных і грамадскіх органаў, арганізацый Беларускай ССР і іх службовых асоб"; гэта значыць, што прыватная асоба, каб і хацела, ня зможа зарэгістраваць "ва ўстаноўленым парадку" нейкія свае сьцягі з тае элементарнае прычыны, што "устаноўленага парадку" няма і быць ня можа! Каб устанавіць нейкі "парадак рэгістрацыі сьцягоў і вымпелаў, якія жадаюць узьняць прыватныя асобы", давядзецца вырашаць, прыкладам, такія пытаньні: лічыць або не сьцягам анучку на дубцы, узьнятую дзецьмі над дваровай альтанкай падчас гульні ў піратаў; што рабіць з грамадзянінам краіны Папуа-Новая Гвінея, які прыехаў да нас са сваім дзяржаўным сьцягам, у нас, натуральна, не зарэгістраваным, і г. д.

Каментуючы новы Указ, пракурор БССР Г.Тарнаўскі асабліва спыняецца на бела-чырвона-белым сьцягу і гербе "Пагоня", пагражае адпаведнымі санкцыямі людзям, якія публічна ўздымаюць нашыя нацыянальныя сімвалы. Але ён робіць гэта беспадстаўна, бо ў БССР, як вынікае з пададзенага вышэй, рэгламентуецца ТОЛЬКІ выкарыстаньне сімволікі арганізацыямі і ўстановамі, але НІ Ў ЯКІМ РАЗЕ — прыватнымі асобамі, якія маюць свабоду выбару сімволікі.

Што да зьменаў у заканадаўстве, скіраваных на задушэньне незалежнай прэсы, дык увесь іхні "цымус" — у патрабаваньні, каб выданьне мела "выхадныя зьвесткі", а ў гэтых зьвестках, наміж іншага, г.зв. рэгістрацыйны нумар. Неабазнанаму і няўцям, што тут маецца на ўвазе нумар цэнзара...

ГОСЬЦЬ З АТОЛІНА

У рэдакцыю "Навінаў" зьвярнуўся чытач... Так, не зьдзіўляйцеся, ёсьць і ў нашай газеты сваё бюро скаргаў. Людзі нясуць свой боль, свае крыўды да нас, калі несьці іх ужо няма куды. Пазьбіваўшы ногі ў блуканьнях па ўстановах, судах і рэдакцыях, яны гавораць: "Надрукуйце маю гісторыю, бо ніхто мне ўжо не дапамагае. Гэта нават добра, што ваша газета — неафіцыйная. За тое яе і баяцца бюракраты, што вам людзі вераць.."

Віктар Прохараў працаваў у падсобнай гаспадарцы ўпраўленьня справамі ЦК КПБ у Атоліне. Ёсьць такі пасёлак побач зь Менскам. І ёсьць такая гаспадарка ў ЦК. Толькі магутныя прадпрыемствы маюць свае падсобныя гаспадаркі, дзе вырошчваюць садавіну, гародніну, парсючкоў для спатоленьня сваіх супрацоўнікаў. ЦК таксама мае. І пашу, і сад, і гароды. І лес, бадай што самы прыгожы сярод усіх лясоў вакол Менску. Не, я не перабольшваю. Гэты лес калісьці належаў князям Чэрскім. З тае пары ў ім захаваліся магутныя яліны, піхты, усялякія рэдкія дрэвы. Магчыма, мы нават павінны сказаць "дзякуй" за тое, што гэты прыгожы куток быў загароджаны дротам і застаўся амаль не кранутым. Уявіце, калі б сюды пачаў езьдзіць наш просты народ зь яго невысокай экалагічнай культурай! Забрудзілі б запаветны лес, пачалі б лавіць рыбу ў сажалках /не для таго ж сюды штогод прывозяць малькоў карпа/, а яшчэ горш — палезьлі б у сад, які на камуністычных суботніках садзілі супрацоўнікі ЦК. А так -- ціхамірна. Міліцыянер на варце. Чорныя "Волгі" бясшумна пад"язджаюць. Любата.

Зрэшты, Віктар Прохараў у Атоліна на "Волзе" ня езьдзіў. Дагэтуль працаваў ён у Менску, на прадпрыемстве, і грошы атрымліваў неблагія. Вось толькі кватэры сваёй не было. Праблема? Яшчэ якая. Сустрэў аднойчы сябра, а той параіў яму працу ў гаспадарцы Атоліна. Маўляў, сам ведаеш чыя яна, кватэры там хутка атрымліваюць; зьвяду цябе з дырэктарам, ты мужык цёрты, культурны, з вышэйшай адукацыяй, там такія патрэбны.

І сапраўды, знаёмства адбылося. Аляксей Іосіфавіч Мленік, у тыя часы дырэктар Атолінскага "маёнтку", паабяцаў у хуткім часе кватэру. Віктар кінуў, як у песьні Высоцкага, свой завод /ён толькі потым зразумее, што "был не вправе"/ і ўладкаваўся загадчыкам кацельнай. Езьдзіў у Атоліна амаль год /лічы, што і ўсе выхадныя, бо ў Мленіка "рэжым" быў строгі -- загадаў, і, хочаш ня хочаш, павінен у нядзелю працаваць/. А прыкладна праз год дырэктар выклікае Прохарава і радуе яго зьвесткай: будзем даваць табе кватэру, хутчэй выпісвайся і нясі патрэбныя паперы. Выпісваюць у нас, як вядома, хутка, ня тое што прапісваюць. Але ўсё роўна не пасьпеў Прохараў. Ці дырэктар вырашыў не сьпяшацца? Сапраўды, за якія такія гераічныя ўчынкі хатай праз год узнагароджваць? Абмежаваўся такім міні-варыянтам: прапісаў Прохаравых у пакой, дзе жыў мясцовы міліцыянер, а пасяліў у пансіянаце ЦК КПБ -- не выпаняць жа з занятага пакою прадстаўніка ўлады. Прохаравым сказалі: пачакайце, налета кватэра вам будзе абавязкова! Але праходзіў год, другі, будаваліся новыя дамы, а яны ўсё жылі сярод адказных супрацоўнікаў у пансіянаце. Нічога, звыкліся. Спачатку зь імі не віталіся, дзеці "адказных" іх дачку клікалі не інакш, як "калхозьніца", а потым неяк прыцерліся, нават з кімсьці з суседзяў пасябравалі.

Ці мо гэта ім так здавалася?.. Ва ўсялякім разе, з той-іншай нагоды /нешта адрамантаваць, ці яшчэ што/ суседзі Прохаравых не цураліся. Магчыма, з-за гэтых знаёмстваў, з таго, што па-свойску стаў зь некаторымі "адказнымі", страціў Прохараў пільнасьць, забыўся, у якой фірме працуе. Спачатку з сынам Мленіка стаў трымаць сябе надта шчыра -- то на якую яго хібу ў працы зьверне ўвагу, то скажа, маўляў, нельга за бацькавай сьпіной хавацца. Потым і самому Мленіку стаў пярэчыць. Загадалі Прохараву сачыць за тэхнікай бясьпекі, а ён як убачыў, што гэтай бясьпекі наогул няма, што сам жа дырэктар сваімі загадамі вымушае яе парушаць, -- пачаў пратаколы пісаць, на планёрцы пытаньні ўзьнімаць. Відавочна, такі "слуга" быў "гаспадару" не патрэбны. З кагорты "сваіх людзей" Прохарава выключылі. Заставалася толькі чакаць, калі чалавек спатыкнецца. Спатыкаюцца ў нас часьцей за ўсё на трох рэчах: на гарэлцы, на жаночым пытаньні і яшчэ на палітыцы. Палітыка адышла, здаецца ўбок: тады ў 88-ым годзе, ёю шмат хто займаўся, але толькі ня Прохараў. Застаецца гарэлка і жанчыны. Вось тут і падставіўся наш герой амаль класічна: да яго прыехала былая жонка, адбылася цяжкая размова, у выніку Прохараў так разьнерваваўся, што не пайшоў на працу і выпіў. На працы спахапіліся, паслалі ганца, ганец далажыў усё, як было, прыйшла камісія. Склалі акт. Усё. Улічваючы, што гэта быў ужо другі выпадак, звольнілі па артыкуле 33 пункт 4. Паколькі займаў "службовую кватэру" /дарэчы, пансіянат ЦК КПБ гэта не службовае жыльлё, і не "общага", а невядома што/, Менскі раённы суд, у які зьвярнулася гаспадарка "Атоліна", пастанавіў сям"ю Прохаравых з пансіяната высяліць. Куды? Гэтага ў рашэньні суда ня сказана. Высяліць, і ўсяе справы. На вуліцу. Магчыма, вуліцу Карла Маркса, дзе ўзвышаецца ўсім вядомы будынак -- "крэпасьць", мо яшчэ куды. Дзеля справядлівасьці трэба падкрэсьліць, што калі Прохаравы зьвярнуліся з касацыйнай скаргай у Менскі абласны суд, ён не пацьвердзіў рашэньне райсуда ў частцы высяленьня. Я прысутнічаў на гэтым пасяджаньні і бачыў, што судзьдзі

рабілі сваю справу дасканала і прынцыпова. На іх, як бачым, не падзейні-

(Працяг на стар. 6)

(Працяг са стар.   )

Госьць з Атоліна

чаў высокі аўтарытэт зыскоуца. Затое пракурор Трацэўскі настойваў ня менш як на высяленьні. Яго зразумець можна. Ён павінен адстойваць інтарэсы...Стоп. Чые? Дзяржавы? Партыі? Але хто адкажа, інтарэсы упраўленьня справамі ЦК КПБ-- гэта дзяржаўныя ці усё ж такі партыйныя інтарэсы? А можа ні таго, ні другога, а перш за усё -- апарата -- новага класа бюракратаў,якія даўно прысвоілі уладу? Цікавыя пытаньні.Гісторыя сям"і Прохаравых дае магчымасьць паразважаць над імі кожнаму самастойна. Ня будзем навязваць свае думкі. Лепш вернемся у Атоліна.

Так, пасьля суда я ня здолеў адмовіцца ад запрашэньня Віктара і яго жонкі Людмілы і паехаў да іх у госьці -- калі яшчэ давядзецца пабываць у пансіянаце ЦК! І што ж? Ды нічога асаблівага. Экскурсія наша працягвалася амаль гадзіну, але, далібог, за гэты час у Пецергофе вы пабачыце куды больш.Там -- бліскучыя ад золата палацы, а тут -- усяго 5 карпусоў прыкладна па 50 кватэр у кожным,толькі што зь белай цэглы, а не панэльныя. Але ж і ня з мармуру! Там бясконцая колькасьць пакояў, а тут -- кватэры двупакаёвыя,на верхніх паверхах толькі на пакой болей--для адказных чыноў, што вышэй за інструктара. У кожнай кватэры мэбля, халадзільнікі, але ж, хаця у Екацярынінскім палацы ніводнага маразільніка не было, неяк абыходзіліся? Затое ж яны там жылі бясплатна, а нашыя "адказныя" плацяць рублёў пятнаццаць у месяц. Зрэшты, узімку можна не плаціць, кватэра за гаспадаром усё роўна захоўваецца. Ды зімой у пансіянаце мала хто жыве. Навошта? Толькі дзеці зь дзяўчатамі калі-нікалі наязджаюць. Ну, дык то справа маладая, бяз гэтага не абыдзешся. Да гэткіх звычак тут прывыклі, бо у пансіянаце жывуць людзі рознага веку -- ад зусім малых -- унукаў, да старых -- бацькоў, родных. Вядома, кожны са сваім густам. Кожнаму сваё. Агародзікі?Калі ласка -- усе жадаючыя як раз пад вокнамі маюць тры-чатыры соткі гароду. З угнаеньнем,з плёнкай для цяпліцы праблем няма. Рыбка? Ёсьць сажалка, нават некалькі. Вы марыце пахудзець, зьнясь стому -- запрашаем на спортпляцоўку. Знудзіліся глядзець тэлевізар -- можна прайсьці у клуб, фільмы такія, што "Масква" і "Кастрычнік" у сваім пракаце яшчэ ня маюць. Ёсьць і крама, сталовая, канешне ж,сауна, -- бяз сауны ніяк! Але і толькі. Ці ж гэта параўнальна з фантанамі Пецергофа? Ой, зусім забыўся. Паказвалі мне яшчэ сваю"алею герояў" -- вось гэта сапраўды ані ў якім Царскім Сяле ня убачыш. На той алеі катэджы былых упраўляючых справамі ЦК КПБ. Яны ужо даўно на пенсіі, але пансіянат не пакідаюць. А мо ён іх не пакідае? Бо занадта многім -- сваім існаваньнем, сваім дабрабытам!-- абавязаны гэтым працавітым людзям, што зараз мірна корпаюцца у зямельцы і ветліва адказваюць на прывітаньні. Прохараў расказвае, што менавіта хтосьці зь іх, з гэтых людзей,у пяцідзесятыя гады распачаў тут, на месцы былога піянерскага лагера, Атолінскую новабудоўлю. Я адразу узгадаў сваю камандзіроўку у Арменію, а потым -- у "Зубрёнок", дзе знайшлі прытул армянскія дзеці. Успомніў паездку у Брагін у ліпені 86-га, калі многія тамтэйшыя маці ня ведалі, куды прытуліць сваіх дзяцей, як ня ведаюць зараз тысячы маці Магілёўскай вобласьці, здавалася, далёкай ад Брагіна. Можа, нашым піянерам зноў спатрэбіцца гэты пансіянат, тым больш, што "Зубрёнок" мы ужо саступілі гасьцям з Арменіі? Можа, больш клапаціцца траба і аб дзецях Беларусі?

Клапоцяцца. Толькі хто як. І хто аб кім. Побач з Атолінам, на зямлі, якая яшчэ нядаўна належала калгасу "Шлях да камунізму", будуецца дачны пасёлак. Дачы будуюць тыя зь нядаўніх супрацоўнікаў апарату, хто трапіў пад скарачэньне. Але ж ня кінеш людзей у бядзе. Вось і уладкоўваюцца. Бліжам і не у Атоліне -- за агароджай. Але ж у агароджы ёсьць лаз. Зрабіў крок -- і ты ужо зноў сярод сваіх. Як добра, што ёсьць агароджы, бо якая ж агароджа бяз лазу!

Алег Грузьдзіловіч

ЮРЫДЫЧНАЯ ВУЧОБА:

Пракурору г.Наваполацка
т.Іванову Г.Н.

З а я в а

Як нам стала вядома, 16 мая 1989 г. адміністрацыйнай камісіяй пры выканкаме Наваполацкага гарадскога савета народных дэпутатаў прынятая пастанова аб прыцягненьні да адміністрацыйнай адказнасьці па артыкуле 167[2] "Кодэкса БССР аб адміністрацыйных правапарушэньнях", прынятым Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР ад 31.03.89 г. і прызначэньні штрафа у памеры 50 рублёў т.Мурашкі І.В. за выкарыстаньне бел-чырвона-белага сьцяга пад час дэманстрацыі І мая 1989 году у г.Наваполацку.

У сваёй тлумачальнай запісцы т.Мурашка выклаў, што ён выкарыстоўваў бел-чырвона-белы сьцяг у памяць аб камуністах КПЗБ, якія шырока выкарыстоўвалі у сваёй дзейнасьці як гэты сьцяг, так і герб "Пагоня".

Бел-чырвона-белы сьцяг, як і герб "Пагоня", зьяўляюцца менавіта беларускімі нацыянальнымі сімваламі, якія шырока выкарыстоўваліся на працягу стагодзьдзяў, як у часы Вялікага Княства Літоўскага, так і пазьней, аж да часоў сталінскіх рэпрэсіяў.

Проціпраўнасьць гэтай пастановы павялічваецца тымі абставінамі, што яна стварае юрыдычны прэцэдэнт для забароны любой сімволікі /напрыклад: гербаў гарадоў Беларусі, нацыянальных строяў і г.д./ з нацыянальнай і культурнай спадчыны беларусаў.

Дзеяньні камісіі зьяўляюцца наўмыснымі дзеяньнямі, скіраванымі на прыніжэньне нацыянальнага гонару і годнасьці, а таксама на прамое і ускоснае абмежаваньне правоў беларусаў, г.зн. кваліфікуюцца па артыкуле II Закона СССР "Аб крымінальнай адказнасьці за дзяржаўныя злачынствы, прынятым Указам ПВС СССР ад 8 красавіка 1989 г.

Зыходзячы з пададзенага вышэй,патрабуем узбудзіць крымінальную справу супраць адміністрацыйнай камісіі.

В.Храмцоў, цэх № 103 з-да "Вымяральнік",
А.Кулік, нач.уч-ка ВА "Палімір" і інш.,
усяго 79 подпісаў.

ГЭТА ЦІКАВА:

ВЫПІСКА З ПРЫКЛАДНАГА КАШТАРЫСУ ВЫДАТКАЎ НА АСЬВЯТЛЕНЬНЕ ПАЛАЦА КУЛЬТУРЫ ВЕТЭРАНАЎ ВАЙНЫ І ПРАЦЫ

12-2517 кр II-88
ТЭР

<u>I - этаж</u>

Вестибюль

Люстра большая - Іпт. /20 тыс./

Люстра маленькая - 6шт. /10 тыс./

Бра настенное - 6шт. /3 тыс./

<u>2 - этаж</u>

Зрительный зал

Люстра большая - Ішт.,/200 тыс./

Бра настенное - 12шт.,/3 тыс./

<u>I - этаж</u>

Бильярдная

Люстра направленного действия - 2шт. /≈3 тыс./

Салон

Светильник - 9шт. /≈1,5 тыс./

<u>Цокольный этаж</u>

Бра настенные - 6шт. /≈І тыс./

Па даручэньні Аргкамітэту нумар падрыхтавалі: А.Ралкевіч, А.Сёмуха.   20.06.1989.